

УДК 159.9.07.629.7.072:358.43 (043.2)

Міщук Ю.Д.

Національний авіаційний університет, Київ

ОСОБЛИВОСТІ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ УЯВЛЕНЬ МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ ЛЬОТЧИКІВ ПРО МОДЕЛЬ ОБ'ЄКТА ЛЬОТНОЇ ПРАЦІ

Ефективність діяльності у складних технічних системах значною мірою забезпечується наявністю у їх суб'єктів концептуальних уявлень про функціонування цих комплексів. Проблема реалізації концептуальних уявлень, схем, образів і знань про функціонування технічного комплексу, параметрів робочого середовища, що формуються у людини-оператора і забезпечують їй можливість передбачення подій та прийняття рішення, розкривається В.П. Зінченко [1] через поняття «концептуальної моделі».

Відповідно, вивчення концептуальних уявлень про модель об'єкта льотної праці у військових льотчиків-курсантів допоможе визначити рівень їх психологічної готовності до успішного виконання навчальних завдань на етапі їх навчально-професійної діяльності.

Дослідження концептуальних уявлень про модель об'єкта льотної праці військових льотчиків-курсантів проводилось на базі Харківського університету повітряних сил ім. Івана Кожедуба за допомогою методу асоціативного експерименту в два етапи. На першому етапі 2 експертами було визначено 15 словосполучень-стимулів, зміст яких відображав основні характеристики функціонування літака Л-39. Другий етап полягав у безпосередньому проведенні асоціативного експерименту на вибірці із 10 респондентів. У відповідь на словосполучення-стимули досліджувані зазначали назви технічних систем, елементів обладнання, технологічних параметрів.

В результаті змістовного аналізу експериментальних даних був побудований психосемантичний словник, який включав 248 асоціацій з розподілом по наступних класах [2]: детермінаційні асоціації по схожості (7%), які відображають процесуальні ознаки моделі об'єкта, та класифікаційні асоціації по схожості (56%), що характеризують елементи обладнання, кількісні показники параметрів; асоціації по суміжності (28%), які розкривають зв'язки з іншими приладами та системами; інше (9%). Визначені семантичні універсалиї (30%), що використовувались двома і більше респондентами.

Дані асоціативного експерименту вказують на недостатню сформованість спільного для льотчиків семантичного словника та змістовно-структурних характеристик концептуальних уявлень про модель об'єкта льотної праці.

Список літератури

1. Зінченко В. П. Анализ деятельности оператора // Эргономика: принципы и рекомендации. Т. 1. М.: Изд. ВНИИТЭ, 1970.
2. Обознов А.А., Волков Э.В., Чернецкая Е.Д., Исследование концептуальных моделей у операторов атомных станций методом ассоциативного эксперимента // Экспериментальная психология, 2011, том 4, № 1, с. 57–64

Науковий керівник: Іванюк М.О., викладач